

Sobre les Vides de sant Vicent Ferrer compilades per Ranzano, Antonino, i Miquel Peres;

amb una edició de la *Vita Sancti Vincentii* de Francesc de Castiglione

Curt WITTLIN

University of Saskatchewan (Canadà)

1. Els quatre volums d'actes del procés de beatificació de Vicent Ferrer.

Vicent Ferrer va morir a Vannes, a Bretanya, l'any 1419. Tot seguit, autoritats eclesiàstiques i civils de tot Europa van demanar a la cúria romana que s'iniciés un procés de beatificació. Però el papa Martí V estava preocupat per d'altres qüestions, entre les quals l'ocupació de Nàpols i de Sicília per Alfons d'Aragó. El 1431, Eugeni IV va ordenar d'estudiar l'assumpte, però ara s'hi va entreposar el nou cisma d'Amadeu de Savoia. Nogensmenys, Pierre de Bretanya, Juan d'Espanya i Alfons d'Aragó no van deixar d'exhortar els frares dominics perquè demanessin la canonització del seu protagonista. Nicolau V els va aconsellar de celebrar el seu capítol general del 1453 a Nantes per així poder planificar millor les etapes cap a la beatificació de Vicent. A més, va encarregar que tres cardenals investiguessin la vida i els miracles del predicador. Aquests van tenir durant dos anys entrevistes amb bisbes, abats, frares i gent comuna a Nàpols, Avinyó, Tolosa i en la regió de Nantes, interrogant-hi 28, 18, 48 i 310 testimonis, respectivament. Va tocar al successor de Nicolau, Alfons Borja, papa Calixt III, u dels tres investigadors, de rebre les actes d'aquestes investigacions. Per fi, després d'un vot en el consell dels cardenals, Calixt va anunciar la canonització de Vicent Ferrer per al dia 29 de juny del 1458. Va fer conservar els quatre volums d'actes a l'església dominicana de Santa Maria, d'on van desaparèixer en circumstàncies desconegudes, però tan sols després d'haver servit com a font als primers biògrafs del nou sant¹.

¹ A Nantes es conserven les actes de Bretanya, i a València les còpies de les actes de Nàpols i Tolosa que s'havia fet transcriure el pare Antist. Veg. l'edició de Fages (1904), complement a la seva *Histoire de saint Vincent Ferrier* (amb un volum de *Pièces justificatives*), París (1894) (trad. cast. València 1903). La *Vida y historia del apostólico predicador Sant Vicente Ferrer* de Vicente Justiniano Antist, impresa a València el 1575, la van reimprimir José M. de Garganta i Vicente Forcada (1956).

2. Pere Ranzano, *Vita Sancti Vincentii Ferrer*

El primer biògraf de Vicent Ferrer fou el bisbe sicilià Pere Ranzano, que havia de satisfer una demanda del nou general del seu orde, Martial Auribelli.² La seva *Vita Sancti Vincentii Ferrer*, acabada el 1455 —a la qual va afegir un *Poema heroicum* de 123 versos, editat per Fages, vol. 2, p. CV ss.—, descriu en quatre parts la infància de Vicent, els seus anys d'home madur, els miracles fets durant la seva vida, i els de després de la seva mort. La quarta part és incompleta en tots els manuscrits, potser perquè Ranzano havia abandonat la seva obra un cop aconseguida la canonització.³

En la seva introducció Ranzano es queixa que no s'hagin conservat les notícies sobre el sant que havien portat a Roma testimonis vinguts d'Espanya. Diu que farà ús d'un estil *pla*, «*sicut hoc opus est ad diversos populos divulgandum [...], doctis atque indoctis*». Nogensmenys, el cartoixà alemany Laurenz Sauer (Surius), en abreviar el llibre de Ranzano en el vol. 6 de la seva compilació *De probatis sanctorum historiis*, del 1577, va fer un esforç per millorar el llatí del sicilià⁴. D'aquest text revisat, algú va treure materials per completar, l'any 1575, les *Vitae patrum sanctorum ordinis praedicatorum*, i Abraham Bzowski (Bzovius) el va usar en els seus *Annales* (9 vols., Roma 1616-1672). D'altres es van basar directament en Ranzano, com Joan Meyer en el seu *Liber illustrium virorum de ordine praedicatorum* del 1466, compilació que servirà de font a Jordi Epp per al seu *Liber de viribus illustribus ordinis praedicatorum* del 1506.

Ranzano, redactant un informe pel general del seu orde més que no un text literari, resumeix en la seva *Vita* les declaracions dels testimonis transcrites en les Actes. Com que els tres cardenals investigadors havien seguit un qüestionari fixe :—«Què sap vostè de les virtuts de Vicent Ferrer? De com

² Petrus Ranzano: *Vita sancti Vincentii Ferrer*, «Acta Sanctorum» 10 (dia 5 d'abril), 1a ed. Antwerpen 1675, reimp. París 1886, pp. 481-510. A la fi del text incomplet de Ranzano hom transcriu les planes finals del text de Francesc de Castiglione (510-512), una versió llatina d'un text francès del 1634 (512-521), el resum que va fer Ranzano de les *Acta pro canonizatione* (521-522), un extret de la butlla de Pius II (text complet en Garganta (1956: 316-320), i capítuls sobre la *elevatio* del cos del sant l'any 1456 i la *translatio* del 1637 (523-527).

³ En les «Acta Sanctorum» hom edita un manuscrit conservat a Utrecht. Hi ha una còpia de l'any 1457 a la Biblioteca Universitària de Basilea, i d'altres a la Biblioteca Nacional de París (Reserva D 1740) i a la Biblioteca Estatal a Eichstätt. Existeix una traducció a l'alemany del sud, feta cap al 1460 per Joan Meyer; Wittlin (1986: 217-223).

⁴ Per a més informació bibliogràfica sobre les primeres vides de sant Vicent veg. la *Bibliotheca hagiographica latina antiquae et mediae aetatis* dels bol·landistes, vol. 2, Brussel·les 1901, p. 1250 (suplements en els volums de 1911 i 1986, pp. 307 i 867). Hi ha extrets de Ranzano —i tot el *Poema*— en Villanueva (1806: 274-304).

menjava? De la seva castedat? De la seva paciència? etc.⁵, les actes contenen moltes repeticions. Ranzano compila aquests materials, eliminant l'estil jurídic, que insistia en noms, dates i citacions verbals, però no s'esforça d'introduir-hi aspectes literaris.

3. Antonino de Florència, *De Sancto Vincentio*

Antonino, el sant bisbe de Florència, va poder completar, poc abans de morir l'any 1459, el seu *Chronicon* o *Historiale* amb una biografia de sant Vicent Ferrer⁶. Li dedica onze columnes, començant amb un sermó on explica com el sant vivia d'acord amb els consells del salm 44: «*specie intende*», «*prospere procede*», «*et regna*». Antonino segueix l'estructura del text de Ranzano, però és molt més breu i concís, excepte en alguns miracles. Tots els seus materials els ha pogut treure de Ranzano, però sembla que també havia consultat les actes del procés i la butlla de canonització. Així llegim en el paràgraf 4: «*Multa milia ad fidem traxerit orthodoxam, quorum numerum in quodam processu facto ad inquirendam gesta eius miranda reperi XXV milia*», i en el paràgraf 5: «*Predicta ex epistola canonizationis*».

Autors que buscaven materials per a alguna nota biogràfica sobre Vicent Ferrer podien ara escollir entre Ranzano i Antonino. Però el *Chronicon* del sant estava molt més divulgat. Va servir de font per a completar els leccionaris impresos a Colònia el 1483 (f. 266-267) i a Lovenha el 1485 (f. 51-53), el *Catalogus sanctorum* editat pel bisbe Pere de Natali el 1493, les noves edicions de la *Legenda aurea* de Jaume de Varazze, i el *De viris illustribus ordinis praedicatorum* de Leandre Albertus del 1517.

La tercera biografia del nostre sant no s'ha conservat. Es tracta de la que fra Joan López de Salamanca havia fet redactar per a Leonor de Pimentel, esposa d'Álvaro de Zúñiga, fundadora d'un convent dedicat a sant Vicent a Plasència l'any 1464. Antist (ed. cit., p. 332) afirma haver consultat aquest text en casa del prior de Nuestra Señora de Atocha a Madrid.

⁵ Veg. Fages, *Procés*, pp. 332 i 408.

⁶ Antoninus, *Chronicon*, part 3, tit. 23, cap. 8. Citem l'edició de Basilea 1502.

4. Francesc de Castiglione, *Vita sancti Vincentii confessoris*

Francesc de Castiglione⁷, de la província d'Arezzo, alumne de l'humanista Victorí de Feltre i secretari de l'abans mencionat bisbe Antonino, va enviar el 1470 la seva pròpia *Vita sancti Vincentii confessoris* al cardenal Jaume de Pavia. Francesc —humanista format en llatí i grec, prevere de Sant Appià a Florència— és l'autor també d'altres vides de sants, conservades en un mateix còdex, propietat dels predicadors de Sant Marc de Florència fins a la supressió dels convents, quan va passar a la Biblioteca Nazionale Centrale, on duu avui la signatura J-VII-30⁸. En un llatí humanístic, embellit d'una paraula grega escrita en lletres gregues —transliterada i traduïda marginalment per un lector menys docte, i substituïda en l'edició del 1496—, Francesc recorda al cardenal que havia estat ell qui li havia aconsellat de resumir breument, però seguint un bon ordre, vides de sants. Diu que la lectura de les actes sobre Vicent Ferrer l'havia deixat insatisfet, vist el desordre en la presentació i l'omissió dels testimonis fets per gent d'Espanya. Nogensmenys, Francesc tampoc no tramet miracles que no constin ja en les actes de Nàpols, Tolosa o Nantes. Adverteix al lector que usarà els noms actuals de les ciutats i regions de les quals haurà de parlar, tot i escrivint després *civitas Dertusiensis* (al manuscrit l'errada *Detursiensis*) i *civitas Ilardensis*. Acaba la dedicatòria animant el cardenal a dir-li si vol que li envii encara més vides de sants.

Francesc dedica la part més gran del seu llibre a miracles. Que volia millorar la llengua de les seves fonts ho podem notar sobretot en la sintaxi, però no gaire en la presentació. L'autor no volia amplificar els seus materials amb conceptes nous o inventant diàlegs. Ja Miquel Peres sembla haver trobat criticable que en Francesc hi hagi alguns capitulolets que consten de tan sols dues o tres ratlles. Però en lloc d'ampliar-los fins a l'extensió normal dels altres capitols, Peres simplement va substituir-hi miracles descrits més extensament en Antonino.

⁷ Autor no mencionat ni per Quetif-Echard, ni per Kaeppler (1980). Surt, però, en Cosenza, (1962: vol. 2, 1.483). Sortirà aviat el volum corresponent del *Dizionario biografico degli italiani* amb més informació.

⁸ (Kristeller, 1937 i 1965: 163). Francesc va dedicar la *Vita Sancti Petri martyris* i la *Vita beati Thome Aquinatis* al cardenal Bartomeu Roverella de Ravenna, la de sant Antoni al cardenal Jaume de Pavia, i la de sant Antonino als frares de Sant Domènec de Bolonya (ed. del darrer text a Venècia el 1495, i dins «Acta Sanctorum», I^r de maig, 383). En aquest còdex podem llegir, a més, un intercanvi de cartes entre Francesc i el cardenal Jaume, la còpia d'una carta de l'abat d'Arezzo, i un sermó de Francesc als canonges de Sant Llorenç de Florència. Hom atribueix a Francesc també un discurs per les noces de Francesc Sforza, una carta de consolació per a Lucrècia de Medici, un comentari dels salms, i la traducció d'un text grec de Demetri Sidonius.

Per a completar la *Vita* de Ranzano, l'editor de les «*Acta Sanctorum*» hiafegeix la *Vita* de Francesc a partir del cap. 20. El text sencer ja havia estat publicat a l'inici dels *Sermones sancti Vincentii... De tempore: Pars hyemalis*, editats a Venècia el 1496, f. 1v-5⁹. A l'apèndix editarem el manuscrit de Florència, controlant-lo amb l'edició dels *Sermones* del 1496.

5. Miquel Peres, *Vida de Sant Vicent Ferrer*

Miquel Peres va dedicar la seva *Vida de sant Vicent Ferrer* a la senyora Cirera, esposa del conseller valencià Pere Dalpont¹⁰. Segons ens informa en la dedicatòria, na Cirera estava a punt de partir a la cort quan li va fer l'encàrrec de traduir al valencià la història de sant Vicent. Peres, confiant en l'ajuda del sant, va prendre la ploma i va compilar el seu llibret «traduhint de latí en valenciana lengua». A la fi de la dedicatòria menciona que ha «plegat de moltes parts» el que diu del sant.

El seu text, doncs, està «plegat de moltes parts», de diverses fonts llatines. La comparació dels textos ens permet concloure que Peres es va basar en la seva primera part sobretot en Antonino, però quant als miracles més aviat en Francesc de Castiglione. Però trobem algunes planes que provenen d'altres fonts, com, per exemple, les pp. 27 a 33 (caps. 5-7, fi de la primera part del llibre), amb la descripció de com Crist es va aparèixer a Vicent malalt, la pregària que el sant va ensenyar als seus seguidors, i l'oració llatina en contra de la pesta que va deixar per al poble. A la fi de la secció sobre els miracles en vida del sant (pp. 46-59) trobem tres capítols dedicats a la seva mort; el primer transcriu l'exhortació que va fer als seus deixebles, el segon l'oració abans de la seva darrera comunió i el tercer les paraules amb les quals va entregar la seva ànima a Déu. Quant a la forma, aquestes planes imiten l'escena de la mort de sant Jeroni en el llibre *De vita et transitu sancti Hieronymi*, atribuït durant l'edat mitjana als sants Eusebi, Agustí i Ciril, la versió catalana del qual es va publicar a Barcelona el 1492 i 1493¹¹. El contingut, però, sembla original de Peres.

Notem en la *Vida* de Peres —traductor ja de la *Imitatio vitae Christi* del

⁹ Veg. *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* 8, Stuttgart 1978, núm. 9843.

¹⁰ Edició del 23 de març 1510, feta per Joan Jofre de Briançó; exemplar únic conservat en la Biblioteca de la Universitat de València (Ribelles, 1915: vol. 1, 315, i vol. 2, 497-500; Miquel i Planas (1912: 78) i Rubí i Balaguer (1984: 394). Edició en cent exemplars per Manuel Pau, València, 1911. Versió castellana publicada a València el 1589 pels hereus de Joan Navarra, sense mencionar els noms de l'autor i del traductor (Martínez, 1919-1920).

¹¹ La meva edició crítica d'aquest text s'està imprimint en les premses de l'Abadia de Montserrat.

Kempis i de biografies de la Mare de Déu i de santa Caterina— un gran esforç retòric, un intent de fer literatura. Peres havia estudiat els textos de Francesc de Castiglione i d'Antonino; coneixia també el de Ranzano. No sorprén que fos el llatí humanístic de Francesc el que el va impressionar més. La dotzena de miracles amb els quals acaben tant Francesc com Peres segueixen el mateix ordre. Però Peres no es va limitar simplement a traduir; va intercalar capítols de la seva pròpia ploma, i va elaborar temes als quals les seves fonts tan sols al·ludien. Així, mentre que Francesc i Antonino dediquen al miracle de l'home que va vendre la seva ànima al diable —la història del doctor Faust, omesa per Ranzano— tan sols quatre ratlles (cap. 15 i apartat final), Peres va inventar més d'una pàgina (p. 38 s). Igualment, la indicació en Antonino que una mare es va queixar al sant «*miserabiliter vociferans*» va animar Peres a inventar tot un monòleg teatral (p. 62 s).

Però, en general, Peres es limitava a fer amplificacions segons les regles de la retòrica tradicional. Va introduir adjetius, va afegir sinònims, va intercalar interpellacions, va imaginar-se detalls. Als pronoms usats en la seva font va substituir els noms sobreentesos, o d'altres expressions adients; va traduir amb circumlocucions, va reemplaçar adverbis imprecisos com «*hic*» o «*tunc*» per expressions concretes. Observeu els exemples següents:

infamia: «abominable infàmia»

poenae: «grans i horribles penes»

scelera: «les ennegrides culpes»

fluvius: «gran i fondo riu»

odor: «olor i fragància»

purgatorium: «les cremants flames del purgatori»

Gregorius papa: «aquell gran pilar de la Sglésia, sant Gregori»

decesserat : «havia finit los seus miserables dies»

die sequenti: «evenint la lum del següent dia»

fecerunt votum: «supplicant-lo ab moltes lègrimes i devotes paraules»

votum fecit : «agenollant-se en terra, ab triste i dolorosa congoxa votà»

fecerunt pro ipsa votum: «moguts de pietat e compassió de la pèrdua del cos i de la ànima de aquella que sens dolor ni contricció de sos pecats ni confessió de les sues culpes havia finit sos dies, supplicaren al gloriós sant que li volgués restituïr la perduda vida»

revixit: «se levà lo caygut i mort naucher ab lo cos tan cancer y sanat com ans de ésser caygut tenia»

suscitata est: «resucità ab la cara tan alegra i ben colorada com si jamés fos stada morta»

liber validisque viribus effectus est: «tornaren los dèbils braços i cames ab

tan complida sanitat i força com si en algun temps jamés hagués tengut malaltia»

parentes: «lo pare i la mare que ab ansiosa dolor la cercaven»

cum lacrimis ad sepulchrum beati viri attulerunt: «Ab entrestit dol, multiplicats plors i lègrimes, los trists adolorits pare y mare al sepulcre del benaventurat sent Vicent Ferrer la portaren»

quam: «aquelle stimada filla a qui més que a totes les coses del món amaven»

ut reduceret animam illius: «que volguéss per la sua gloriosa intercessió que l'ànima del trist defunt en lo cos fos restituïda».

En les llistes d'expressions que segueixen ja no indicarem les paraules llatines a les quals corresponen. Ens concentrem sobretot en casos que mostren els esforços retòrics de Peres d'acumular *coniugata verba* (primera llista), i de donar color a tot substantiu afegint-hi un adjectiu expressiu (segona llista):

1) «ab tan devot desig desigava» / «retraure en lo retret» / «ortelà de l'ort» / «les lahors de aquest lohat sant» / «la fama de aquest famós sant» / «volgué... la disposició dispondre» / «en... vida viuen» / «de les armes... se armassen» / «humilitat profunda, fundant sobre los alts fonaments de humilitat» / «cridava... crits... i cridan deya» / «folles rahons la folla dona rahonava» / «ab açots... açotava» / «lo pregaren que pregàs» / «ab presta resposta respòs» / «devota devoció» / «dolorosa dolor» / «senyals de dolorosa tristícia senyalaren» / «aposentar dins la pobra posada», etc.

2) «tenebrosa ignorància» / «escures tenebres» / «fructíferes plantes» / «un sabut obrer» / «endurits cors» / «estèril saber» / «errades obres» / «discreta pensa» / «diabòliques temptacions» / «enganosos laços» / «penós carçre» / «fragants engüents» / «florits camps» / «ensutzades ànimes» / «treballós món» / «una abundosa botiga» / «lo treballat cos» / «la enmalaltida ànima» / «trists regnes de tenebres» / «maliciose astúcies» / «clarejant fama» / «reposat silenci» / «viciosa vida» / «aspre flagell de aspra penitència» / «amagrida carn» / «moll i plaent coxí» / «les sonants campanes» / «lo penós purgatori» / «lo sutzeu lit de abominables culpes» / «penoses penes» / «inich cativeri» / «cativada ànima» / «la fosca presó d'infern» / «piadosa compassió» / «lo maligne dimoni» / «la piadosa veu del trist malalt» / «antiga vellea» / «reposada vida» / «treballada nit» / «leig i nefandíssim crim» / «lo cruel e disforme crim» / «dolorosa contrició» / «plahent i delitós lit» / «excelsa noblea» / «lo dur lit de la creu» / «l'enfosquit eclipsi» / «grans solemnes palàcios» / «temorosa por» / «lo pou d'abominables culpes» / «la scura casa de vostra consciència» / «suavíssima fragància» / «la plorosa suplicació» / «desastrat cas» / «luminosa claretat» / «delitós beure» / «entrestides lègrimes», etc.

Peres sap escriure frases molt llargues acumulant elements subordinats, com

ho podem observar, per exemple, en l'estructura de la frase següent: «Mirant la... mare que lo fill [...] era mort, fiant de la virtut [...] de aquest [...] sant, agenollada en terra [...] cridant deya: [...].».

En els extrets de Peres que presentem a continuació al costat de les suposades fonts llatines podem observar tots aquests procediments retòrics. Amb el seu ús de la retòrica —o abús, segons l'opinió d'alguns crítics tant del segle xv com del segle xx—, Peres competia amb Joan Roís de Corella d'ésser el millor escriptor en l'estil pompós que s'havia posat de moda a València cap al 1450 i que va prendre el nom de «valenciana prosa». El primer interès, però, en comparar entre ells els textos següents és el d'estudiar la seva filiació.

Mostres comparatives

El primer exemple ens fa veure, d'una banda, que Francesc de Castiglione coneix les velles actes, i, d'una altra, que quant a aquest miracle Peres segueix Antonino. En el segon exemple veiem que Antonino torna a les actes, bé que Ranzano li ofereix un resum complet; Francesc sembla basar-se en Ranzano i en Antonino, però Peres tan sols en Antonino. Quant al tercer exemple, Francesc el va abreujar molt, però Peres el va amplificar amb materials d'Antonino, a més d'afegir un detall que va aprendre en Ranzano.

1)

a) Procès (Fages (ed.), 288):

Frater Vincentius quadam die accesserat ad quoddam monasterium monachorum albarum existens inter Toletam et Valentiam in regno Castelle. Ubi cum fuit, presentibus abbatे et monachis predicavit, et nocte adveniente in dicto monasterio requievit; et summo mane diluculo, a dicto monasterio —cum dicto de Spinareta et aliis sociis— accessit per dictum regnum predictum quoisque fuit ad locum seu villam de Toleta, in quo loco seu villa predicavit, que distat a dicto monasterio per quindecim leucas. Et contigit quod unus ex monachis dicti monasterii petiit licentiam a suo abbatе sequendi fratrem Vincentium causa audiendi ab eo verbum Dei, et usque ad dictam villam de Toleta, promittens quod ab illa rediret ad dictum monasterium: qui quidem abbas recusavit dare licentiam. Unde dictus monachus, male contentus de responsione sui abbatis, secretius quo valuit pignaculum seu eloquetum [per cloquerium?] ejusdem monasterii ascendit cum papiro et calamo; et cum abbas videret quod non erat in Ecclesia eorum, petiit aliis ubi erat, et cum non reperiretur, adveniente hora meridiei seu quasi ac prandii, monachus ipse ad abbatem et monachos se transportavit, a quo abbas petiit unde veniebat:

qui respondit quod de pignaculo monasterii. Et interrogatus quid egerat in illo, dixit quod audiverat fratrem Vincentium predicanem in Villa de Toleta, et quod miraculose reportaverat suum sermonem, ac in scriptis redegerat, prout ibidem per scripturam manu sua propria scriptum eisdem abbatи et monachis docuit. Quod audiendo abbas et monachi, stupefacti existentes, consulti inter eos, unum scutiferum repente sine morosa dilatione cum abstracto seu reporto sermonis scripto per dictum monachum miserunt ad fratrem Vincentium; ubi cum fuit, narravit miraculum dicto fratri Vincentio, cui exhibuit dictum reportum, et fuit correctum et collationatum per fratrem Vincentium cum originali sermonis sui, et repertum illud concordare cum eodem originali, nil addito nilque remoto.

b) Francesc de Castiglione, par. 6 (veg. Apèndix)

c) Ranzano, p. 493:

Cum numerus eorum qui eum praedicantem audiebant frequentissime tantus esset, ut plures ab eo longissimo intervallo distare cogerentur; non tamen minus ab eis qui plurimum distantes erant, quam ab eis qui erant proximi, distincte audiebatur sermo ejus.

d) Antonino, cap. 4:

Ab omnibus autem audiebatur, non solum loco bonis propinquis, sed etiam remotis.

e) Peres, p. 9:

«[...] y egualment lo que stava luny com lo que prop stava lo entenia».

2)

a) Procès (Fages (ed.), 411):

[...] magna multitudine populi congregata ad audiendum verbum Dei dixit: «Non murmuremini si ego non predico, quia oportet expectare gratiam Dei», et in circuitu ambonis seu catafalli in quo ipse predicabat, Deo ordinante, fuit derelictus locus ubi postmodum sederunt Judei, populo ignorante eorum adventum, et paulo post venerunt omnes Judei illius civitatis ad audiendum ejus predicationem. Qui quidem Judei interrogati quis fecerit eos venire, responderunt quod nullus, sed ipsi moti in cordibus suis proposuerant venire; cum non poterat aliter accidere nisi ex superiori influencia gracie divine: quod previdens in spiritu dictus magister Vincentius expectabat nolens inchoare predicationem suam; ex quibus Judeis pro illa die et diebus sequentibus, propter ejus sanctissimam predicationem, multi fuerunt ad fidem conversi.

b) Ranzano, p. 499:

Congregata ejusdem civitatis multitudine gratia audiendae praedicationis, Vincentius, postquam ascendit locum in quo erat praedicaturus, non statim

fecit dicendi principium quemadmodum antea consueverat: quam ob rem expectabat populus et vehementer admirabatur, cogitans quid sibi vellet mora illa, quam sic praeter consuetudinem faciebat. Ipse autem hoc perpendens, «Nulla sit, inquit, vobis admiratio; silentii mei causa haec est: exspecto gratiam Dei, quae cito de coelo ad nos dimittetur: nam videbitis ad hanc praedicationem concurrere homines, quorum adventus nobis omnibus erit gratissimus. Vos autem tali cum eis utamini humanitate, ut cum venerint, loca pro eis praeparata inveniant». Vix autem verba finierat; et ecce omnis Iudeorum Synagoga veniens dixit, se illa die velle audire quae Vincentius praedicaret. Fuerunt igitur ab omnibus jucundissime recepti, atque inter multitudinem tantam locum eis convenientem habuerunt. Vir autem Dei, antequam praedicandi principium faceret, ipsos Iudeos coram omni multitudine interrogavit, quisnam fuerit ille, qui eis suaserat, ut ad audiendam ejus concionem illa die profisceretur. Illi autem responderunt, se a nemine fuisse suasos, sed quod propria sponte, veluti a Deo inspirati, illuc omnes venire deliberassent. Itaque sanctus Dei praeco principium dicendi fecit, et mox tanta gratia diffusa est in labiis ejus, quod magna illorum pars fuerit a Judaica perfidia revocata et ad fidem Catholicam conversa.

c) Antonino, cap. 6:

[...] et congregata multitudine qui venerant ut audirent eum, ascendens ambonem et tacens nihil proponebat; propter quod murmur multum erat de eo in populo quare non predicaret et expectare ficeret turbam esurientem verbum Dei per eum. Tunc ipse ait: «Non murmuretis si non predico, quoniam oportet expectare gratiam Dei». Quo dicto in circuitu ambonis in quo ipse predicabat —Deo disponente— fuit derelictus locus, ubi postmodum Judei sederunt, populo ignorante eorum adventu. Et paulo post venerunt omnes Judei illius civitatis ad audiendum eius praedicationem. Interrogati autem Judei quis eos venire fecerat responderunt «Nullus», sed exsemoti in cordibus suis proposuerunt venire. Et ex hoc interpretatus est populus quid beatus Vincentius intenderet cum dixit: Oportet expectare gratiam Dei, qua scilicet instigaret Iudeos illos ad veniendum illuc; quorum magna pars conversa est pro fidem ad gratiam eius collatam.

d) Francesc de Castiglione, cap. 13 (veg. Apèndix)

e) Peres, p. 24:

[...] muntà en la trona per a sermonar aquest gloriós sant, i tant estigué sens donar al sermó principi que la multitut del poble que era vengut per hoir-lo murmurava perquè tant los feya star sedejant la divina paraula. Tenint lo benaventurat sant de aquest gran murmur conexença, los dix: «No us enugeu, fills i germans meus, si no sermone, que mester és sperar la divinal gràcia».

Acabades semblants paraules, entorn de la trona —per disposició divina— fon dexat hun loch buyt, on aprés una gran multitud de juheus, que per hoir lo sermó venien, se assentaren; la venguda dels quals aquell murmurant poble ignorava. Foren per los cristians interrogats qui'ls havia fets venir a aquella sancta sglésia. Respongueren que nengú, sinó que per pròpia voluntat eren venguts per hoir aquell sant home. Conegué tot aquell poble que la divinal gràcia que lo benaventurat sant sperava era de tots aquells juheus la venguda. Y en aquella santa pricació fon la major part d'aquells a la verdadera fe de Jesús convertida.

3)

a) Antonino, cap. 7:

Dum [...] de civitate Vicensi Cathalonie versus Barchinoniam multitudine magna comitatus iter perageret, contigit pro sua et sequentium refectione ad quoddam hospitium declinare. Hospes autem se nihil habere dixit nisi parum farine in quodam sacco et modicum vini in fundo vegetis, quod iam vini sapore amiso acescebat. Vir autem Dei altissimi liberalitate confisus ex farina mandavit aliquos conficere panes et coqui, ac de vino illo hauriri, ut universe multitudini, quae erat circa duo milia hominum, distribueretur. Quod cum factum fuisset, tanta facta est multiplicatio panis et vini quod omnes manducaverunt et saturati sunt. Ipsum quoque vinum, non acetum sed in suavissimum saporem conversum, biberunt quantum voluerunt. Hospes autem tanto prodigo stupefactus non permisit hominem Dei inde descendere nisi prius benediceret domum suam. Crastina autem die saccus et veges, qui vacui fuerant relicti, pleni sunt reperti.

b) Francesc de Castiglione, cap. 7 (veg. Apèndix)

c) Peres, p. 35:

Per lo principat de Cathalunya aquest insigne sant acaminava quant arribà a hun pobre hostal ab una multitud de poble que'l seguia; y no trobant pa ni vi ni alguna altra vianda per aleujar la fam, set y fatiga que portaven, dix a l'hostaler si tenia algunes coses que menjar poguessen. Ab presta resposta

¹² En la seva darrera frase, «*Quod signum etiam alias saepius factitasse memoriae proditum est*», Francesc tradueix Ranzano, p. 502: «*Hujusmodi vero rerum multiplicatio frequentissime facta est*». Les actes recorren dos miracles semblants (Fages, 1904: 303 i 423), els dos transcrits expansivament per Ranzano, p. 502. Copiem a continuació algunes frases de Ranzano que foren rebutjades o usades per Peres: «*Illi quibus erat cura de paranda refectione disponere interrogaverunt hospitem si quid haberet [...] Hospes respondit nihil se habere nisi parum farinae parumque vini in dolio, quod et ipsum vini saporem jam dudum amiserat et fere acetum factum esse videbatur [...] Dum panes, QUI NUMERO ERANT QUINDECIM distribuerentur, vinum sumeretur, non solum ex eorum multiplicatione est illa multitudo satiata, sed etiam ipsum vinum, quod fere acetum erat, in optimum gustuque suavissimum mutatum est*».

respós l'ostaler: «Reverent pare, ab alegre voluntat ho donaria si'n tenia, mas en tota la mia posada no tinch sinó una pocha de farina en hun sach y hun poch de vi que és quasi del tot agre». Axí aquest prudent sant de la divina providència confiava que féu pastar y coure pans de aquella pocha farina y traure del vi en ampolles. Y partint aquells pochs pans —que foren quinze— entre lo famejant poble, axí granment multiplicaren que pogueren fartar la fam de dos milia presones que'n menjaren. Y lo vi agre tornat en vi de sabor marevellosa apagà la gran set que tota aquella multitud de gent per la fatiga del larch camí tenia. Mirant tan manifest miracle, lo pobre hostaler pregà a l'humil y beneyt sant que ans de la sua partida li volgués benehir la casa. Trobà l'ostaler lo següent dia lo sach ple de farina y la gerra de suavíssim y saborós vi tota plena.

APÈNDIX

Francesc de Castiglione, *Vita sancti Vincentii confessoris*¹

Incipit Vita sancti Vincentii confessoris de ordine fratrum praedicatorum, edita a venerabili viro domino Francisco presbytero Castilionensi, de Florentia, in graecis ac latinis litteris erudito atque sacrae theologiae professore dignissimo.

PROLOGUS

Reverendissimo domino Jacobo, tituli sancti Chrysogoni cardenali Papiensi, Franciscus presbyter Castilionensis, salutem.

Protulit, ut nosti, reverendissime pater, diversis aetatibus egregios Hispania viros; quorum alii studiis litterarum multaque facundia, alii vehementi in nostra religione spiritu insignique pietate claruerunt. Quid enim habet ecclesia nobilium quam Laurentii martyrium? Edidit ipsa quoque felici foecunda partu his novissimis temporibus magnum sane virum Vincentium. Cuius cum nuper egregie facta nullo digesta ordine perlegisset, ut enim diversi ab ecclesia vocati ex Hispania testes advenerant, sic sparsim disposita in processibus curiae repperi, decrevi illa quod tu dudum a me in re simili fieri postulasti: ut suum narrationis ordinem sortianter quam brevissima licebit oratione perstringerem. Cumque nil habeat praeclarius historia quam veritatem

¹ Seguim el manuscrit de la Biblioteca Nazionale de Florència, Conventi Soppressi J-VII-30, f. 33-45v. Vist que els enllaços *ae* («e caudata») són sovint difícils de veure en el microfilm, normalitzo el text en aquest punt. També regularitzo l'ús de *ch i tz* en lloc de *c i z* en els grecismes. Introduceixo els signes de la puntuació moderna per facilitar la lectura. En les notes finals adduirem amb la referència *marg.* les glosses i observacions marginals d'un lector del manuscrit, i algunes de les variants i canvis que es troben en la transcripció a l'inici dels sermons de sant Vicent *De tempore* publicats a Venècia el 1496 *ed.* La reedició feta a Lió el 1526 resumeix aquesta *Epistola prohemialis* a trenta-sis ratlles sota la influència d'altres biografies, si hem de creure la nota introductòria: «[...] adiecta nuper ipsius autoris vita qua ex variis collectam scriptoribus in sequenti pagella legitur». La reedició de Lió del 1530 publica el mateix resum, després de la indicació que hom es volia limitar a una plana: «*Hec de beato Vincentio [...] utcumque protraxi quatenus mihi per carte modum licuit*». Les edicions anteriors fetes a Lió els anys 1490, 1505 i 1513 no duen cap biografia de l'autor.

rei gestae —quae vis eius et velut anima quaedam dici potest—, existimavi hanc brevem de hoc viro enarrationem, tum ex rerum gestarum magnitudine tum vel ex ista certissima veritatis assertione, lectori —si seipsum quidquid possit fides nostra metiri voluerit— fore non ingratam. Quid enim certius habere possumus quam quod apud ecclesiam romanam, quod apud summum pontificem Calistum secundum², nostris —ut plane nosti— temporibus multorum gravissimorum virorum testimonio est approbatum? Non nihil etiam me movit ea pietatis ratio quam illi religionis ordini debeo, qui magnorum virorum propagatione admodum clarus effectus in sanctissimo nuper archiepiscopo nostro Antonino illustris apparuit. Nomina autem locorum ac provinciarum ut vulgo nostris temporibus appellantur sic ut plurimum posui, quo facilius lectori inoffenso pede percurrentiae narrationis facultas praebeatur. Lege igitur haec nostra quae haud nimium accurate, sed quae *ѡѡσσαπλωσ*³ nobis ludimus commentaria; et quid de illis sentias rescribe, ut intelligamus et quid in posterum nobis hoc scribendi genus prosequendum censeas.

—Vale.

Explicit prologus

Incipit Vita beati Vincentii confessoris de ordine fratrum praedicatorum

1. *De origine beati Vincentii et ingressu ad ordinem praedicatorum vitaque et scientia eius*⁴

Beatus Vincentius ex Valentia civitate Hispaniae oriundus fuit. Parentes illi pii ac probatissimi fuere, non ex infima plebe. Eius pater tabellio publicus fuisse fertur, cui tres fuere filii. Ex his maior natu, Petrus nomine, uxorem duxit, honestam civilemque vitam agens. Alter, Bonifatius, doctus iuris tam civilis quam pontificii, primo uxorem habuit, qua deinde mortua ad religionem cartusiensem migravit; in qua postmodum primum locum tenuit quem etiam maiorem⁵ appellant. Vincentius tertius illi natus, cui ingenium solers mite ac modestissimum. Is pietatis simul ac litterarum studiosus perpetuo castam et caelibem vitam duxit. Cumque decem et octo annos natus esset animadverteratque undique ex multiplici hominum consuetudine multa saluti animae imminere pericula, ad religionem fratrum praedicatorum se transtulit; in qua litterarum studia prosecutus, in civitate Parisiensi diu commoratus, ibidem tandem⁶ liberalium artium sacraeque theologiae magister evasit. Non multo post in patriam revocatus ut theologiam, in qua plurimum profecerat, doceret, non parvo tempore partim docendo partim praedicando ibi moram traxit. Adhaesit post ea tempora aliquandiu Petro Lunensi qui in civitate Avignonensi papa postmodum Benedictus XIIIus appellatus est, a quo magister sacri palatii constitutus est; cardenalem quoque facere decreverat si eius voluntati acquevisset. Sed cum videret scisma esse in ecclesia, saepe ac saepius ipsum papam Benedictum admonuit ut pro pace et unitate ecclesiae pontificatu se abdicaret. Quod cum ille se facturum diu simulasset, ut⁷ vidit sibi verba dari, cum etiam illi subtracta esset oboedientia⁸, discessit ab eo convertitque se ad praedicationem divini verbi. Coepitque diversas peragrare provincias, pauperem et apostolicam vitam agens; primo pedes incedens, deinde —cum altero crure debilitatus esset— asinam habuit pro iumento quo veheretur. Asperrimam vitam etiam in peregrinatione agebat; carnis non

² *secundum*: tertium *ed.*

³ utosaplos, idest simpliciter *marg.*; simpliciter *ed.*

⁴ Afegeim la numeració dels capitols. Les edicions no tenen rúbriques. Introduceixen el text amb «*Vita beati Vincentii abbreviata incipit*».

⁵ *maiores*: maiores seu generalem *ed.* Venècia 1496, magisterium (tenuit) quem prioratum generale vocitatem *ed.* Lió 1526.

⁶ *Parisiensi [...] tandem*: Ilerdensi in urbe..., Parisiensi postmodum *ed.*

⁷ *simulasset*: dissimulasset *ed.*; ut: postquam *marg.*

⁸ *cum [...] oboedientia*: no consta en les edicions.

vescebatur, semel tantum in die comedebat, ter in ipso prandio bibere consueverat vinum multa aqua perfusum; quicquid ex prandio reliquum fuisset pauperibus dari iubebat. Non lecto sed parvo stramine pro strato utebatur; dormiebatque semper indutus habitu sui ordinis, tegebat cutim cilicio; ubi vero valetudine infirmior factus est staminea tunicella utebatur. Saxum saepe pro pulvinari habebat. Diciturque beatus Vincentius triginta annis nunquam carnem sui corporis —ne pedes quidem— praeter ipsas manus proprias conspexisse; hoc enim asserebat esse maximum hominibus ad libidinem incitamentum. Surgebat noctu impiger cumque complesset officium sui ordinis. Totum nonnunquam psalterium ante praedicationem⁹ dicere consuesse memoriae proditum est.

2. De praedicatione eius mirabili

Erat autem in praedicatione vehemens atque efficax in verbo Domini, aequa sacra pagina acutissimas et abstrusas producebat speculationes. Multa enim milia Iudeorum paganorumque ad fidem convertit. Eam enim gratiam quam olim apostoli dicitur habuisse, ut ab omnibus qui aderant diversarum linguarum populis eius praedicatione intelligeretur. Praedicavit autem verbum Domini annis circiter quadraginta. Singulis diebus praedicabat. Ante praedicationem missam cantu celebrabat. Ante celebrationem confitebatur; inter celebrandum uberes effundebat lachrymas. Profectus est autem postquam discessit a papa Benedicto ad Hispaniarum civitates, sumpta praedicatione; in qua —multa admiratione ac stupore potius digna— operatus est Dominus circa annos Salvatoris mille trecentos nonaginta octo. Peragravit autem praedicando —incipiens a Valentia patria— Aragoniam, Catalonię, totamque Hispaniam, regnum Castellae, Sabbaudiae, Pedemontis, Ripariae, Iauamque, atque ad hanc nostram Italiae oram conversus ad Bononiam usque pervenit; quin etiam ad Delfinatum et Galliam, Normandiam et Britaniam praedicationem extendit, nullum librum preter Breviarium et Bibliam secum deferens¹⁰. Testabatur autem in omni praedicatione adventum Antichristi iam in proximo imminere. «Quod si Johannes evangelista aiebat cito —dixit— illum esse venturum et tempus prope esse, nec mentiri potest ille cui spiritus Domini et angelus eius loquebatur: quanto id ego verius dicere possim»? Tanta autem erat vis eius in praedicando et gratia ut omnes, non solum christiani sed etiam Iudei et infideles, illum tanquam angelum aut novum quendam apostolum Dei esse profiterentur. Graves inimicitias et acerbissima odia saepe inter magnos quoque ac illustres viros ad pacem et concordiam revocabat. Si quis foenerator adulter fur praedo aut alio quovis scelere obnoxius dum praedicaret affuisset, ita ad illum sermonem dirigebat, ita secreta cordis illius detegere videbatur, ut tandem, multis rationibus magnaue persuasione, cogeret illum a vitio mentis quo tenebatur ad poenitentiam ac viam iustitiae converti.

3. Qualiter claruit spiritu prophetiae

Habebat etiam spiritum prophetiae beatus Vincentius. Nam multa praedixit de rebus futuris, multa de absentibus, quae postmodum vera esse compertum est. Obitum quoque utriusque parentis praedixit¹¹. Nam cum olim in Aragonia, presente rege, Ferdinando nomine, celebraret, multasque de uberioribus solito inter celebrandum lacrimas effudisset, interrogatus ab ipso rege coactusque magnis precibus, dixit patrem suum eadem hora ex hac vita migrasse; quod postmodum verum fuisse compertum est. Mortem¹² quoque cuiusdam sui socii qui tum longe

⁹ nonnunquam psalterium ante praedicationem: quotidie psalterium ed.

¹⁰ Paupertas apostolicalis sancti Vincentii marg.

¹¹ Praedixit obitum parentum marg.

¹² Mortem: les edicions transcriuen ací una frase que sembla haver estat omesa pel copista del nostre manuscrit, saltant de mortem a mortem: «Mortem quoque matris dum in Britania predicans actu conspiceret, praedicationem deserens in ipso suggesto orationi diutius immoratus est. Posteo vero, praedicationem subsequutus, omni populo se illa hora matris animam in ultimis constitutam Domino comendasse confessus est. Quod ita fuisse liquido probatum est. Decessum [...]» ed.

aberat —diem atque horam obitus— vocatis domesticis fratribus nuntiavit¹³ simulque asseruit illum in purgatorio maximis vexari tormentis; pro quo rogavit fratres ut orarent simulque facta oratione ad se postera die reverterentur. Qui cum postridie affuisserint, asseruit beatus vir fratrem expeditum ab omnibus poenis ad coelestia gaudia transmigrasse.

4. *De splendore in eius cella*

Idem quoque rex Aragonum, cum olim sancti viri cubiculum intrasset, invenit eum in oratione positum magna undique claritate et splendore circumfusum. Quod cum rex cerneret, trepidus ac festinus retraxit pedem. Quem postmodum vir sanctus redarguere atque increpare non dubitavit, sed multo vehementius ipsum cubiculi custodem qui regem intrare permiserat reprehendit; qui tamen suae inscientiae¹⁴ ac negligentiae poenas dedit, in longam enim statim incidit aegritudinem, nam septem fere annis febres —licet non vehementes— perpessus est; quod ei evenisse hac ipsa de causa omnes qui id noverant arbitrati sunt. Hoc idem viderunt saepius multi qui —eius sanctitatis exploratores facti— per rimulas hostii, dum in cubiculo erat, eandem claritatem splendoremque videre¹⁵. Multa huiusmodi prophetiae illius vel divinationis¹⁶ exempla pretero; non enim omnia colligerem, sed quaedam magis egregia annotare decrevi.

5. *Fornicantes detegit sub similitudine ardantium palearum*

Cum alias in Catalonia frequenti populo praedicaret, «Ite, inquit, ad fluvium —qui non procul erat arboribus obsitus—. Sunt ibi magni palearum tumuli: in uno eorum invenietis ignem». Qui cum eo accessissent, virum cum muliere coeuntem invenere. Sicque patuit quid vir Dei de igne, scilicet concupiscentia, dicere voluisset.

6. *De monacho qui audivit et intellexit eius praedicationem de pinna monasterii quod a loco praedicationis distabat per quadraginta quinque milliaria*¹⁷

Monachus quidam monasterii quod inter Toletum et Valentiam situm est, cupidus audire praedicationem beati viri, petiti ab abbe suo veniam ut posset subsequi beatum Vincentium, qui ibi ea nocte pernoctaverat, ut tantum¹⁸ eius praedicationem audiret ac reverteretur. Quod cum pater monasterii denegasset, concendit ille pinnaculum monasterii, omnemque —ex ordine divino nutu— praedicationem accepit ac scripsit, cum tamen ab eo loco in quo beatus vir praedicabat monasterium distaret millia passuum nostracium XLV¹⁹.

7. *De vegete quae inventa est plena optimo vino post ea quam ex ea biberat ipse et —non modice— populus*

Cum autem alio tempore praedicasset vir Dei sequerenturque eum viri circiter mille —nam semper eum frequentissimus populus magnique principes dum de civitate in civitatem migraret subsequebantur—, voluit vir quidam pius adductus caritate ipsi sancto viro et sequenti populo, qui fortasse ex peregrinatione defessus sitibundusque erat, potum praebere. Cumque ex vegete hausisset vinum dedissetque omni populo potum, inventa est veges plena vino optimo. Quod signum etiam alias saepius factitasse memoriae proditum est.

8. *De odore mirabili ex tactu sacrarum eius manuum*

Fuit quidam peregrinationis eius comes, Ferdinandus nomine, qui postea fuit episcopus Thelesensis, qui hoc attestabatur. Si quidem²⁰ tetigisset viri sancti manum dum in ascensu vel

¹³ Praedixit obitum socii *marg.*

¹⁴ *inscientiae*: iustitie *ed.* (*qui té el sentit de cui*).

¹⁵ videre pro viderunt *marg.*

¹⁶ *vel divinationis*: om. *ed.*

¹⁷ 45 miglia *marg.*

¹⁸ *tantum*: tamen *ed.*

¹⁹ quindici leuche *marg.*

²⁰ *quidem*: quando *ed.*

descensu a iumento illum adiuvaret, magnam ex illa manu fragrantiam redolere, quae etiam usque ad triduum ab ipsa Ferdinandi manu non abscedebat.

Multa insuper ab eo de rebus tum praeteritis tum futuris se accepisse archana profitebatur; quae vero illa fuerint compertum non habemus.

Aspectum quoque adeo pudicum adeo venerabilem habuisse fertur, ut effeminatos atque impudicos solo intuitu ad pudicitiam castitatemque revocaret. Nam non solum infinitas paene meretrices ad poenitentiam castitatemque reduxit, verum etiam lenones, qui olim ad eum interimendum conspiraverant, solo aspectu ac sermone cum ad illum accessissent ad eius benivolentiam poenitentiamque revocavit.

9. De pueru muto et insensibili ac paene mortuo meritis et oratione beati Vincentii mirabiliter liberato

Narratur de eo signum in re satis natura mirabili et insueta. Cum enim in Anglia praedicaret, praesente ipso rege Angliae, Henrico nomine, adductus fuit vehiculo ad ipsum beatum virum puer undecim fere annos natus qui biennio et semestri mutus et sine ullo sensu paene immobilis fuerat, nec comederat biberat²¹ fere quicquid eo tempore, consumptus desiccatusque toto corpore ut similis mortuo videretur. Hunc adduxerunt parentes ad beatum Vincentium quo²² pro eo oraret ut aut liberaretur —si sic esset voluntas Dei— aut certe cederet vita, ne se ac suos in tanta calamitate detineret. Quem cum vidisset beatus Vincentius iussit omnem populum et ipsum regem genibus flexis orare, ipse quoque pro illo orationem ad Dominum fudit. Quo facto statim surrexit puer cibumque sumpsit ac potum. Tum vero dixit beatus Vincentius eum puerum toto illo tempore —hoc est biennio et semestri quo haec percessus²³ fuerat— obdormivisse, habuisseque angelum non malum qui illum nutriverat. Nihil enim paene nutrimenti —ut diximus— admittebat, nec emittebat quid nisi paululum sanguinis e naribus nonnumquam. Et tamen crescebat eo tempore impinguebaturque aliquando, pulsabatur vellebaturque, et tamen inmobilis nihil omnino sentire videbatur.

10. Qualiter signo crucis procellas fugavit et pluvias

Contigit etiam saepius ut sola oratione ac signo crucis procellas ac gravissimas tempestates fugaret, pluviamque econtra ad serenitatem revocaret.

11. De paralytico ab eo curato

Ductus est olim per manus sacerdotis et laici cuiusdam vir qui septennio magna paralysi oppressus fuerat. Is vehementi clamore petebat benedictionem beati viri. Cumque ministri dicerent non posse tum²⁴ illum egredi qui cubiculo clauderetur, hortarenturque ut sub vespertinam horam rediret, ille magno clamore et ululatu aiebat se nunquam discessurum nisi viri Dei faciem videret. Quod cum cognovisset beatus Vincentius, clamore excitus cubiculum exit, quaerit ab eo quid petat. Ac ille: «Benedictionem, pater, ac salutem! Cui vir sanctus: «Crede, fili, in Deum, totamque spem tuam in illo ac fiduciam repone, egoque ex eius nomine te benedico in nomine Patris et Filii et Spiritui Sancti. Amen». Simulque manu tetigit aegroti caput et manus nonnullasque reliqui corporis partes, dicens: «In nomine Jesu, surge et ambula!», statimque paralyticus ille curatus est.

12. De fugata grandine per aquam benedictam iussu eius aspersam; deque vastatione agris illorum qui aquam aspergere sicut monuerat contempserunt

Alias dum in Delfinatu praedicaret, cum ea gens plurimum quaereretur gravissimas se pati tempestates quae omnes fructus vineasque vastarent, «Aspergite, inquit, aqua benedicta agros

²¹ ve pro et marg.

²² quo pro ut marg.

²³ percessus: passus ed.

²⁴ tum pro tunc marg.

ac vineas in vigilia Pentecostes, et ab omni tempestate liberi eritis». Quod paulo post experientio docti intellexere; nam cum praeter unum omnes reliqui quod monuerat facere contempsissent, non post multos dies grandinem quae omnia in agris devastavit perpessi sunt, uno tantum qui monita fecerat incolumi conservato.

13. *Qualiter Iudeorum non parvum numerum ad fidem praedicando convertit et eorum etiam conversionem prophetando praedixit*

Cum vero in Dertusiensi civitate Cataloniae praedicaret, expectante frequenti populo, ipse sic paratus ad praedicandum non proferebat verbum. Quod cum populus admiraretur iamque murmurare coepisset, vir Dei «Ne murmuretis, inquit, gratiam enim Dei expectare nos oportet!» Sicque factum est ut paulo post, recedente populo²⁵, Iudei omnes illius civitatis —non parvus numerus— in eius loco succederent²⁶, qui fere omnes ad fidem conversi ac baptizati sunt. Interrogatique postea quisnam eos illo attraxisset «Nemo, dixerunt, sed proposuimus ita facere in cordibus nostris». Sicque postea cognitum est verbum viri Dei, qui dixerat «praestolari nos oportet gratiam Dei».

14. *De infirmo oratione beati Vincentii liberato, quem etiam ad se venientem adhuc longe positum spiritu revelante preevidit*

Hoc aliud est ex quo etiam spiritum Dei habuisse intelligitur. Nam cum in civitate Ilardensi et conventu fratrum suorum praedicaret, astante rege Ferdinando, quem paulo superius commemoravimus, ac frequenti populo, conversus ad regem «Mitte, inquit, duos ex militibus tuis qui hoc adducant hominem illum qui infirmis lateribus manibus ac pedibus reperit ut ad nos veniat!» Missique milites invenerunt in via hominem quem vir Dei dixerat, quod prefecto non nisi spiritu Dei nullo certe humano sensu aut iudicio nosse potuisset cum intra ecclesiae parietes praedicaret, a qua aegrotus ille stadiis fere quatuor tum aberat. Is cum auxilio militum coram rege adductus fuisset, facta per virum Dei oratione positisque super caput eius manibus, statim liber validisque viribus effectus est, admirante rege ac universo populo, non tam rem ipsam quam rei praescientiam et prophetiae spiritum quem illi adesse manifeste deprehendere.

15. *Qualiter liberavit hominem qui se daemoni sub chirographo devoverat*

Vir quidam se daemoni sub chirographo devoverat, quem beatus Vincentius, accersito daemone cum chirographum reddere coegisset, a saevo inmitique tyranno liberavit; ipseque post liberationem beatum virum quocumque se ferret sequebatur ne iterum in gravissimi hostis manus incideret.

16. *Multas mulieres steriles nova prole laetificavit*

Veniebant ad beatum Vincentium mulieres steriles sine numero, orantes ut prolem acciperent; quas docebat honeste ac sancte vivere in timore Domini utque saepius orarent; hortabatur simulque ut mane ac vesperi dicherent simbolum cum oratione dominica et angelica salutatione Virginis, necnon et psalmum *Beati omnes*²⁷, aut certe ut per alium diceretur curarent. Quo facto multae ex eis nova prole donabantur.

17. *Mulieri quae, vicina partui, parere non poterat partum sua benedictione impetravit, insuper et puerum masculum ex ea nascitum praedixit*

Vir quidam, Alanus nomine, habuit ancillam quae, praegnans et vicina partui, parere non poterat; quam adduxit beato Vincentio ut eam benediceret. At ille, positis manibus super caput mulieris, benedixit eam; fecit deinde signum crucis super eius ventrem, dicens «Jesus, Mariae filius, mundi salus et dominus, sit tibi clemens et propitius!» Simulque iussit ut domum accedere

²⁴ tum pro tunc *marg.*

²⁵ *recedente populo:* om. ed.

²⁶ *in eius loco succederent:* ad predicationem advenirent *ed.*

²⁷ Beati omnes qui timent Dominum *marg.*

properaret, nam cito parituram masculinam prolem praedixit. Quod et factum est; vix enim domum attigerat cum puerum peperit.

18. *Virum —cuius viscera effundebantur quia detraxerat beato Vincentio et praedicationi eius— profitentem scelus suum veniamque petentem signo crucis protinus liberavit*

Murmuraverat vir quidam in beatum Vincentium eiusque vitae ac praedicationi detraxerat. Qui statim crepuit effundebanturque eius viscera. At ille recipiens intellexit se ob blasphemiam scelusque quod perpetraverat ea perpeti. Iubet statim se ad beatum Vincentium deferri: profitetur detractionem suam, veniam petit, beatus vir solo signo crucis incolumem reddidit.

19. *Obiit vir sanctus in Venetensi civitate Britaniae, die V aprilis 1417²⁸, aetatis annorum 70*

Cum esset vir Dei apud Britanos novissentque domestici eius illum iam aetate confectum minusque ex longo labore praedicationis peregrinationisque validum, hortati sunt ipsum ut in patriam rediret, quo ibi quietius extremum vitae terminum clauderet. Cumque ille eorum consilio acquiescens concendisset asellum quo ad patriam remearet, vesperi totaque nocte peregrinati sunt, tandemque illucescente die in eodem se esse loco intellexere unde digressi fuerant vesperi. Tunc vir sanctus, intelligens voluntatem Dei, dixit: «Haec requies mea in saeculum saeculi». Sicque factum est ut in Venetensi civitate Britaniae diem obiret, natus annos circiter septuaginta²⁹, cumque omni laude hominum et Altissimi gratia peregit opus ministerii quod acceperat. Sepultus est in senectute bona circa Salvatoris annos mille quadringentos decem et septem MCCCCXVII, quarta feria ante diem palmarum, nonis aprilis.

20. *De miraculis beati Vincentii post mortem eius. Et in primis de homine furioso liberato ad sepulchrum eius*

Facta sunt autem mox per beatum Vincentium —divina operante virtute— signa et miracula numero paene infinita, quae recensere longum esset; in quorum testimonium imagines cereae multiplices sine numero ipsi sepulchro beati viri appensae sunt.

Erat eadem tempore quidam civis eiusdem civitatis Venetensis qui magna vesania et ingenti furore agitabatur, adeo ut catenis manicisque ferreis vix retineri posset. Is a propinquis amicisque ductus superpositusque sepulchro beati Vincentii, cum paululum obdormivisset pallio ipsius beati Vincentii tectus, vidi in somnis —ut ipse postmodum attestabatur-beatum Vincentium dicentem ei «Confide, fili, nam in bono statu cito eris». Sicque cum evigilasset integre sanum se esse repperit.

21. *De puella quae fibulam zonae glutiverat sanata ad sepulchrum beati Vincentii*

Deglutiverat puella quaedam fibulam zonae, ac tanto cruciatu vexabatur ut nec iam aliud nisi instantem mortem praestolaretur. Haec, facto voto ad sepulchrum beati viri, liberata est.

22. *De nepote cuiusdam abbatis cadente ex arbore nucis ac mortuo liberato ac vitae redditio meritis beati Vincentii*

Abbas quidam venerabilis pietate habuit nepotem adolescentem in eadem civitate Venetensi, quem ad colligendas nuces miserat. Is cum arborem concendisset ad terram decidit ac mortuus est. Pro quo abbas votum fecit simulque ad sepulchrum beati viri magna cum fide accessit. Cumque diutius orasset, inde rediens offendit in via unum ex domesticis qui magno cum gudio nuntiavit illi nepotem surrexisse ac vivere.

23. *De pueru alio mortuo qui ex Normandis ductus ad sepulchrum eius continuo resurrexit*

Venerunt ex Normandis viri qui ad sepulchrum beati Vincentii puerum mortuum comportarunt. Qui superpositus sepulchro illius statim resurrexit.

²⁸ 1417: 1418 ed.

²⁹ septuaginta: septuaginta octo aut octuaginta ed.

24. De alio mortuo suffocato in fluvio qui, ductus ad sepulchrum sancti Vincentii, suscitatus est

Fuit vir in oppido Joselmo, Johannes nomine, qui cum forte ad fluvium devenisset ubi adolescentes non pauci natabant, voluit nepotem quem secum duxerat, natum annos quindecim, ad natationem instruere, sicque ipse cum nepote in aquam descendit. Cum autem imprudentius mulino qui proximus erat adhaesisset, ambo impetu aquae et vorticibus rapti in profundum ferebantur. Cumque eorum alter, maior natu, in nare doctus, facile evasisset, remansit adolescens; qui, cum in conspectu virorum ac mulierum qui ibi tum aderant numero fere quadraginta semel atque iterum ad superficiem aquae apparuisset, coeperunt acclamare omnes «Beate pater Vincenti, adiuva illum»! Pauloque post ad ripam fluminis aquae impetu —vel potius divino nutu-deductus est, iam plane defunctus, capite omnibusque membris dissolutis. Quod corpus viri qui aderant ad sepulchrum beati Vincentii attulerunt, accurrentibusque parentibus propinquis magno populo ac clero; factaque supplici oratione ac voto suscitatus est statimque incolumitati redditus.

25. De quarto iam mortuo, qui sine confessione decesserat, suscitato meritis beati Vincentii

Johannes Guerre ducis Britaniae sagittarius fuit. Is a sociis sagittariis gravissimis vulneribus sauciis iacebat, adeo ut post octavum diem ingravescente morbo morti proximus fieret. Quod cum qui aderant animadvertisserent, iusserunt sacerdotem accersiri qui confessionem eius audiret ac reliqua conferret sacramenta. Qui, sero veniens, animae tantum commendationem fecit, reliqua omisit sacramenta; mox enim, antequam inde sacerdos abiret, ille emisit spiritum. Cumque de eius sepultura extra locum sacrum —quoniam sine confessione decesserat— ageretur, quaedam piae mulieres unanimes acclamarunt suppliciter orantes beatum Vincentium ut reduceret animam illius, tantumque spatii vitae daret ut poenitentiam et ecclesiae sacramenta reciperet. Factoque voto surrexit qui fuerat mortuus, asserens se vidisse beatum Vincentium inter multos dealbatum, a quo se protectum asserebat a daemonibus qui illum devorare parati erant. Supervixit autem postea annos non paucos.

26. De muliere leprosa curata ad sepulchrum beati Vincentii

Mulier quaedam, Ludovica nomine, Nocivicensis³⁰ diocesis, leprosa paenitus effecta, toto anno vehementi arserat calore qui a lepra inferrebat. Haec accessit ad sepulchrum beati Vincentii, factaque confessione et emissio voto integre sanata est.

27. De pueru quem mater bifariam divisit partemque ut comedereret coxit resuscitato mirabiliter a sancto Vincentio; et est hic quintus mortuus ab eo vitae restitus

Fuit mulier in provincia Britaniae —cui non satis omni tempore mens sana adesse consueverat— quae cum esset praegnans magno edendi carnes desiderio tenebatur; cui vir hoc interdixerat, non enim fortasse rite id appetebat. Illa vero, magna insania ducta, natum quem infra binatum habebat arripuit, bifariam divisit, partemque nati in ollam ut coqueretur coniecit. Mox supervenit vir. Ut³² rem cognovit, vecors prae nimio dolore effectus, quid potissimum agat ignorat. Cumque venisset illi in mentem quanta esset virtus beati Vincentii ad huiusmodi signa conficienda, magna cum fide rapit partes nati discripsi, ad sepulchrum beati viri properat, effundit praeces cum lacrimis. Quid plura? Meritis beati Vincentii conglutinantur partes pueri, reducir in eo spiritus, reviviscit qui fuerat in frusta divisus. Diffunditur tanti fama miraculi; concitatur ad tam mirum spectaculum tota Britania, admirantibusque populis signum rei gestae et testimonium veritatis effertur: Nam in ipso infante suscitato cernebatur divisionis signum tanquam filum carneum per ipsius incisionis loca distractum; res non tantum nostris temporibus

³⁰ MCCCCXVII: MCCCCXVIII *ed.*

³¹ Nocivicensis (potser error per Novivicensis, ‘Poble Nou’): Namnetensis *ed.*

³² idest postquam *marg.*

verum etiam superioribus saeculis inaudita.

28. De puer quoem mater mortuum pepererat suscitato meritis beati Vincentii

Mulier quaedam, Vilelma nomine, bino foetu gravida, cum venisset ad partum primo edidit infantem mortuum. Quem cum obstetrics —sollicitae de salute secundi foetus— abscondissent donec terrae mandaretur³³, ne vir superveniens magis moerore mortui primi foetus afficeretur quam alterius viventis hilaritate gauderet. «Cur non fit votum —inquit quaedam mulieres quae ibi aderant— beato Vincentio pro foetu mortuo»? Sicque mox omnes quae aderant, coelesti spiritu afflatae, supplices rogarunt beatum Vincentium ut tantum donec baptizaretur foetus vitam reciperet. Statimque facta oratione revixit puer et baptizatus est, pluresque insuper menses superest vixit.

29. De alio mortuo nauta quodam suscitato ad sepulchrum sancti Vincentii; et est septimus mortuus

Nauta quidam ex alto ceciderat spatio quadraginta pedum ac mortuus est. Amici vero ac noti eius, de sepultura solliciti, decreverunt reservare corpus usque in sequentem diem, quo de eius morte certiores fierent. Postridie vero eius diei, quoniam sine confessione perierat ficerunt votum beato Vincentio tuleruntque corpus eius ad sepulchrum beati viri, et mox revixit.

30. De puella parva peste percussa sanata ad sepulchrum beati Vincentii

In civitate Venetensi fuit vir Oliverius nomine. Is habuit filiam, natam annos sex, quae peste percussa et morti proxima ducta est ad sepulchrum beati viri. Et cum fuisset super monumentum beati Vincentii collocata, tandem longis praecibus et lacrimis sanata est; ipsumque monumentum, per se bis concussum, digitis quatuor a loco proprio, cunctis id cernentibus, elevatum est.

31. De muliere a viro suo vulneribus confossa quam beatus Vincentius mortuam suscivit

Fuit in Caesaraugustana civitate Aragoniae vir quidam uxoris zelotypus qui eam pugione in mammilla transfixit. Cumque illa in fuga versa aufugeret, subsecutus vir transfixit illam denuo in sinistro humero, adeo ut in utroque vulnere pugionis cuspis oppositum latus penetraverit. Illa vero dum caederetur frequenter beatum Vincentium invocaverat. Cum vero ad illam iam mortuam accessissent propinquai ac vicini, accepissentque ab ancilla quae ibi affuerat eam invocasse saepius beatum Vincentium dum feriretur, ficerunt pro ipsa votum, et statim surrexit incolmis, quae se a beato Vincentio medicinali artificio curatam esse professa est. Sicque postea non parvo tempore superstes vixit.

32. De puella suffocata in aqua quae ad sepulchrum beati Vincentii resuscitata est

Puella item quaedam, nata annos septem, in quodam vasae aqua pleno suffocata est. Quam cum post triduum parentes mortuam invenissent, supplices cum lacrimis ad sepulchrum beati viri attulerunt, frequentique in coetu populi suscitata est.

33. De innumeris aliis eius miraculis et signis

Vix narrari posset humano eloquio quot³⁴ variae sint eius meritis aegritudines curatae, quot paralytici, quot leprosi surdi caeci, quotque a daemonio vexati incolumitati restituti. Multi peste percussi et morti proximi ad invocationem beati viri curati sunt. Compluresque mortui variis casibus suscitat³⁵; multae etiam domus igne succensae ad invocationem beati Vincentii extincto mirabili modo igne illesae permanserunt.

³³ idest donec sepeliretur *marg.*

³⁴ *quot:* quam *ed.*

³⁵ L'edició de Lió afegeix ací: «Refert sanctissimus pater Antoninus, archiepiscopus florentinus, in processibus de vita et miraculis eiusdem beati viri per delegatos Nicolai quinti et Calixti tertii romanorum pontificum formatis, octo et viginti mortuos diversis in locis et temporibus post eius felicem obitum suscitos se reperisse».

34. De presbytero Bartholomeo de Alexandria italica, qui multa vidit de miraculis et vita sancti Vincentii. Et inter caetera de duobus —viro scilicet et muliere— qui ob nefandissimum scelus ad supplicium trahebantur, et adducti ad beatum Vincentium praedicantem per nimia compunctione mortui sunt ac suorum scelerum veniam consecuti liberatique ab obprobrio publicae mortis cui addicti erant

Multa omitto, multa etiam —ne longior in scribendo sim— sponte praetereo. Haec tantum volui carptim collegisse quae mihi memoriam illius viri tantaeque virtutis et gratiae monumentum facere possint. Quae ipse nonnunquam ad excitandum pietatis spiritum brevi temporis spatio et uno —ut dicitur— spiritu percurram. Unum tantum addam quod ipsem et accepi a sacerdote quodam longaevi, Bartholomeo nomine, ex hac nostra Alexandria italica oriundo, qui in adolescentia sua ipsum beatum Vincentium dum praedicaret variasque provincias circuiret subsecutus fuerat, magnaque illi familiaritate adhaeserat habitumque tertii ordinis beati Dominici ab eo accepérat. Ille enim haec omnia quae de eo superius enarrata sunt —de vita illius et moribus, de praedicatione ac sapientia, de signis quoque— vera esse attestabatur. Addebat etiam multa quae ei beatus Vincentius de rebus futuriis praedixerat; quorum ordinem cum non plane percepérimus, ne etiam auctor novarum rerum fieri videar, hoc tempore omittenda decrevi. Aiebat autem ad summam novos ab aquilone et occidente principes cum magna manu —septem numero, si recte memimi— brevi ad Italiā venturos, misceri omnia clade belloque oportere asperrimam clerum persecutionem perpessurum. Sed haec omnia clementia Salvatoris, ut sperandum est, mitiori quam peccata nostra postulent, fine claudentur.

Id unum est propter quod huius viri mentionem feci quod prae magnitudine rei vix proferre audeo. Quod nisi haberem³⁶ testem locupletem hunc de quo loquor presbyterum virum probum atque gravissimum, non ausim profecto hoc proloqui³⁷, tanta est ipsius portenti novitas et miraculi excellentia. Sed quod impossibile est hominibus, possibile est apud Deum, nec profecto falsum est verbum Domini quod de credentibus in se dixit: «Haec quae ego facio, et ipsi facient, et maiora horum facient». Quod et in beato Petro verum fuisse comprobatur, nam cum Salvator noster tres tantum mortuos —unumque ex illis quatriduanum— suscitasse legatur, apostolus eius Petrus duodecim vita defunctos aut supra —unumque qui circiter annos duodecim antea sepultus fuerat— ab inferis revocavit.

Dum igitur olim beatus Vincentius —aiebat longaevus ille— sicut consueverat praedicaret, contigit ut, non longe ab eo loco ubi vir sanctus et frequentissimus populus aderat, duo scelesti viri, vir mulierque, in nefandissimo scelere deprehensi, ad supplicium traherentur, quo³⁸ igne cremati tanti piaculi poenas luerent. Quod cum vir Dei, proximum quemque quidnam id esset sciscitatus, intellectisset, iussit ad se officium publicum ac lictores una cum ipsis reis accersiri. Qui cum a frequenti populo, novarum rerum cupidio, ad eum sine mora ducti fuissent —tanta enim erat viri auctoritas ut ei quod iussisset contraire non liceret— «Expectate, inquit, vos, donec coeptum officium praedicationis absolvam! Ipsos vero reos huc adducite interimque soli sub ipso suggesto³⁹ subque pedibus meis conclusi maneant». Pars enim inferior suggesti undique asseribus claudi consuevit. Quod et suadente vel impellente populo statim factum est. Coepit autem vir Dei altissimo sumpto principio de poenis quae in purgatorio diversae⁴⁰ diversis flagitiis infliguntur sermonem habere; in quo ille singulis criminibus singula supplicia

³⁶ haberem: hominem ed.

³⁷ proloqui: loqui ed.

³⁸ pro ut marg.

³⁹ Suggestus est locus eminens ad dicendum vel predicandum que nos «ambonem» vel «pulpitum» dicimus marg.

⁴⁰ diversae: om. ed.

propriasque cuique errato poenas adscriptas esse; nec leves illas quidem licet⁴¹ quandoque finem habituae sint, sed ingentes et infernalibus proximas longeque a nostris remotas et multiplicati proportione maiores esse attestabatur. Nullumque adeo grave hic a quoquam mortalium scelus perpetrari posse quin illud ibi lustralibus ignibus modo⁴² hic attritio cordis praecesserit purgari ac deleri valeat. Agere autem ignem illum —cum sit corporeus— divino quodam et occulto iudicio in animas corpore cassas. Tum demum ad scelus ab ipsis reis perpetratum meritumque illis pro eo supplicium longa oratione devenit, sicque circa huiusmodi materiam⁴³ circiter horas tres —ut ille longaeus aiebat— sermonem protractit. Quo peracto, ut captivi qui conclusi sub suggesto fuerant educerentur permisit: O mira orationis⁴⁴ virtus! O quam efficax est verbum veritatis! Si manu supposisset ignem, non plus potuisset efficere immissis facibus quam verbo operatus est. Tantum enim conscientia reatus et compunctio admissi sceleris illos corosit ut, cum accessissent viri qui illos ad supplicium educerent, nil praeter ossa ipsa nuda, consumptis carnis et cute, reperta sint. Non est mea sententia ambigendum quin vir Dei tantum spiritu et oratione potuerit ut illi non modo ab instanti supplicio et ignominia publica, verum etiam ab omni poena quam in futura vita perpessuri erant, sola compunctione cordis et brevi conscientiae adustione liberati ad aeternam requiem foelicemque patriam commigrarint.

Legitur quid simile a beata Elisabeth in Panonibus regina factum; illa enim tantum sola oratione potuit ut adolescentem quandam quem itidem orare iusserat spiritualibus facibus adurere videretur. Quis igitur sapiens et intelliget haec!

34. *De puer submerso aquis ad invocationem beati Vincentii nuper apud Bononię suscitato, quem etiam puerum sterilis antea mater voto et gratia sancti viri pepererat*

Non cessat autem beatus Vincentius nostris quoque temporibus —divina operante virtute— signa invocatus et miracula facere. Nuper enim a civitate Bononiensi gravissimo testimonio relatum est puerum submersum qui spatio dimidiae fere horae sub aquis fuerat ad invocationem beati Vincentii fuisse vitae salutique restitutum. Cum enim is puer, qui erat natus circiter annos quatuor, matri iam defunctus allatus esset, illa —quae eum ex voto suscepérat Vincentiumque de viri sancti nomine appellaverat—, reminiscens quo pacto ad invocationem beati Vincentii cum prius esset sterilis illum accipere meruisset, non diffisa eiusdem virtuti, coepit cum lacrimis ingentique eiulatu magna commota fide acclamare: «Hunc, inquiens, per te, beate Vincenti, puerum accepi; per te mihi restituendus est! Tu olim hunc nobis dedisti, nunc reddas oportet! Ex sterili quodam fecisti foecundam matrem, nunc orbam et omnium mulierum infelicissimam adiuves necesse est. Nam quid mihi profuit illum suscepisse quem tam cito absque ullo fructu amissa fueram? Satius fuerat non datum esse quem tam immature tanta cum matris calamitate ablatum iri. Quid enim hactenus ab ipso conceptus initio ex eo nisi labores aerumnasque suscepí? Hoc est non filium dare sed auferre; hoc est non gaudium laetitiamque matri sed infortunium et calamitatem perpetuam intulisse. Quid radium tam cito defecturum oriri opus fuerat? Ad quid hic lucifer tam subito occasurus apparuit? Potuisti dudum, superatis naturae ac sterilitatis meae legibus, illum nobis donare; poteris etiam, Pater, illum ab inferis tuis praecibus revocare. Quidque pluribus aliis rogatus dedisti, hoc miserae⁴⁵ matri cum praecibus supplicantis praestare ne moreris! Per te vixit puer, per te reviviscat! Coepit inter haec verba lacrimasque paulatim puer spiritum resumere, sicque non multo post redivivus matri filius incolumisque restitutus est.

⁴¹ *quidem licet:* licet ed.

⁴² idest dummodo marg.

⁴³ *materiam:* malitiam ed.

⁴⁴ *orationis,* idest sermonis sive predicationis, vel etiam orationis simpliciter marg.

⁴⁵ *miserae:* miserere ed.

Conclusio et finis operis

Non est igitur hoc pacto abbreviata manus Domini, et nobiscum est in sanctis suis Dominus Jesus usque ad consummationem saeculi. Apud quem beatus Vincentius, vir sanctissimus, perpetuo celebs magister et praedicator veritatis, sit pro nobis assiduus intercessor. — Amen.

Explicit vita sancti Vincentii confessoris de ordine fratrum praedicatorum, composita per Franciscum Castilionensem presbyterum circa annum Domini MCCCLXX⁴⁶.

BIBLIOGRAFIA

- ANTIST, VICENTE JUSTINIANO (1575): *LA VIDA y historia del apostólico predicador Sant Vicente Ferrer.* València.
- COSENZA, MARIO EMILIO (1962): *Biographical and Bibliographical Dictionary of the Italian Humanists.* Edició del fitxer feta a Boston, vol. 2, 1483.
- DD. AA. (1901): *Bibliotheca hagiographica latina antiquae et mediae aetatis.* Vol. 2, Brussel·les, 1250 (suplements en els volums de 1911 i 1986, 307 i 867)
- FAGES, P. H. (1894): *Histoire de saint Vincent Ferrier.* París, reimpr. Lovena 1901-1905.
- (1904): *Procès de canonisation de saint Vincent Ferrier.* París.
- FLORÈNCIA, ANTONINO DE, (1502) *Chronicon.* Part 3, tit. 23, cap. 8. Basilea.
- GARGANTA, JOSÉ M. DE I VICENTE FORCADA (1956): *Biografía i escritos de San Vicente Ferrer.* Madrid, BAC, 87-334.
- KAEPPELI, THOMAS (1980): *Scriptores praedicatorum.* 3, 3319.
- KRISTELLER, PAUL O. (1937): *Supplementum Ficinianum* 2, Florència.
- (1965): *Iter Italicum. A Finding List...* 1, Londres-Leiden.
- MARTÍNEZ I MARTÍNEZ, F. (1919-1920): *Algo de bibliografía valenciano-vicentina,* València.
- MIQUEL I PLANAS, RAMON (1912): *Estudi històrich y crítich sobre la antiga novela catalana,* Barcelona, 78.
- RANZANO, PETRUS (1675): *Vita sancti Vincentii Ferrer,* Antwerpen, reimpr. París 1886, 481-510.
- RIBELLES I COMÍN, JOSEP (1915): *Bibliografía de la lengua valenciana.* Madrid.
- RUBIÓ I BALAGUER, JORDI (1984): *Història de la literatura catalana.* Montserrat, trad. cat., vol. 1.
- VILLANUEVA, JAIME (1806): *Viage literario a las iglesias de España.* 4, Madrid, 274-304.
- WITTLIN, CURT (1986): «El padre Juan Meyer de Zurich, traductor y divulgador de la ‘Vita sancti Vicentii Ferrer’ de Ranzano», *Escritos del Vedat*, 16, 217-223.

⁴⁶ Explicit vita beati Vincentii confessoris abbreviata ed.